

Själv mord bland invandrare ökar

Ökade 10,3 procent under 2012, bland svenskfödda 2,8 procent

MARCELLO FERRADA DE NOLI, professor emeritus, med dr; tidigare avdelningen för socialmedicin, Karolinska institutet, Stockholm, samt avdelningen för socialmedicin, Harvard Medical School, Boston, MA, USA
fdenoli@gmail.com

Ekot rapporterade 2013 att antalet självmord ökade med 9 procent 2012 och att »1074 män och 456 kvinnor tog sitt liv« i Sverige det året. Rapporten [1] bygger på uppgifter från Föreningen Psykisk hälsa, som i sin tur refererar Socialstyrelsens dödsorsaksregister för 2012.

En analys av data jag erhållit från Socialstyrelsen visar emellertid att ökningen av säkra självmord uppgår till endast 3,7 procent i förhållande till 2011. Bland gruppen utrikesfödda däremot ökade antalet självmord med 10,3 procent under förra året, medan motsvarande ökning bland födda i Sverige var 2,8 procent.

Värt att notera är att de dödsorsaksdata som Ekot refererade till som »själv mord« även inkluderade 379 oklara fall. Man vet egentligen inte om dessa fall – antagna som »osäkra självmord« – i stället kan ha varit olyckor, mord etc. Oklara dödsfall skildras internationellt under en egen kod och är tydligt avskilda från självmordskategorin [2]. Socialstyrelsen uppger att fall med oklar avsikt inte bör räknas som självmord [3].

I 1970-talets början var Sveriges självmordstal 22,3 per 100 000 invånare. Sedan dess har de rapporterade självmordstalen visat en betydande tendens nedåt. Från 1996 till 2012 minskade de från 14,65 till 12,1 per 100 000 invånare [4].

Själv mordsstatistik från 1980-talet visar dock att Sveriges höga självmordstal egentligen berodde på en hög överrepresentation av utrikesfödda. I en studie från Harvard Medical School i Boston, USA, innefattande 11 258 svenska fall som inträffade 1987–1991 visades att självmordstalet för personer härstammande från Sverige var 17,6 per 100 000 invånare, medan dödstalet för finländska invandrare var dubbelt så högt (35,0).

För tyska invandrare var självmordstalet 28,4 och för danskar 36,8 [5].

I vetenskapliga sammanhang rapporterades detta fenomen först 1990 [6]. Därefter har flera vetenskapliga rapporter bekräftat denna överrepresentation [7–9]. I en analys av självmordsdata med hänsyn till födelseland utgjorde unga invandrare (15–24 år) en tredjedel av det materialet [10]. I en färsk forskningsrapport konkluderas att icke-europeiska invandrarkvinnor i Sverige har en markant högre risk för självmordsförsök [11].

»... självmord bland invandrarkvinnor 65 år och äldre är fortsatt överrepresenterade bland de svenska självmorden...«

Av dödsorsaksdata från 2012 framgår i en egen preliminär analys att självmord bland invandrarkvinnor 65 år och äldre är fortsatt överrepresenterade bland de svenska självmorden ($\chi^2=17,5$; $P=0,0001$) och att utrikesfödda män hade en signifikant ökning i jämförelse med 2011 ($\chi^2=8,7$; $P=0,0031$).

Denna ökning bryter den observerade tendensen under de senaste åren [4], som visat att självmord bland invandrare minskat jämfört med 1980–1990-talen [5].

En tänkbar förklaring till den relativa minskningen står sannolikt att finna i demografiska förändringar i Sveriges immigrationsprocess. Demografien avseende individer med utländsk bakgrund har förändrats under de senaste decennierna. Föräldrar till den nya andra generationens invandrare kommer numera huvudsakligen inte från övriga Norden utan från länder utanför Europa eller från Europa utanför EU [12].

Detta har betydelse för självmords epidemiologin, eftersom det var invandrare från Finland, Danmark, Tyskland, Polen och Ungern som förr huvudsakligen bidrog till den kraftiga överrepresentationen i självmordsstatistiken. Själv mordsstalet var också högt i dessa länder, och invandrare därifrån kunde i Sverige ha ännu högre dödstal [13].

Ytterligare en föreslagen förklaring till att andelen suicid bland invandrare tycks minska är att andra generationens invandrare skulle ha ett fördröjt suicidbeteende, högre än sin föräldrageneration [9]. Eftersom de redovisas som svenskfödda i statistiken, utjämnas den

förhöjda självmordsrisken som är förknippad med invandring.

Även om andelen självmord bland invandrare har minskat relativt sett över tid, är det viktigt att inte bortse från den förhöjda risk som har visats hos en subgrupp av invandrare, nämligen traumatiserade flyktingar [14]. Flyktingar är mer drabbade av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och depression [15].

Bland flyktingar med tortyrupplevelser har man också noterat en signifikant förhöjd risk för suicidalt beteende och självmord [14, 15]. Ett konkret exempel är de politiska flyktingar som kom från Uruguay under 1987–1991. Deras självmordstal i Sverige var 32,9 per 100 000, tredubbel det som uppskattas i Uruguay [5].

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

■ SAMMANFATTAT

Antalet säkra självmord bland utrikesfödda ökade med 10,3 procent under 2012; bland svenskfödda var ökningen 2,8 procent.

Äldre invandrarkvinnor är fortsatt överrepresenterade i självmordsstatistiken, och bland utrikesfödda män noterades en statistiskt signifikant ökning från föregående år.

Trots detta tycks den höga representationen av invandrare bland de svenska självmorden minskat under de senaste åren jämfört med 1980–1990.

Flyktingstatus och att vara andra generationens invandrare utgör riskfaktorer för suicid.

REFERENSER

1. Ekot. Sveriges Radio, P4 Örebro, 22 aug 2013. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=159&artikel=5624479>
2. In the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision (ICD-10), the category »Event of undetermined intent« (codes Y10–Y34) is clearly separated from »Intentional self-harm« (codes X60–X84). WHO. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision (ICD-10). Chapter XX: External causes of morbidity and mortality. World Health Organization; 2011.
3. Socialstyrelsen. Dödsorsaker 2012. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013. p. 51. <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19175/213-8-6.pdf>
4. Socialstyrelsen. Dödsorsaker 2012. Tabell 1A/B. Döda 1996–2012 efter underliggande dödsorsak enligt europeisk förkortad dödsorsakslista och kön. Antal och åldersstandardiserade dödstal per 100 000 invånare, män/kvinnor. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013. p. 56/60.
5. Ferrada-Noli M. A cross-cultural breakdown of Swedish suicide. *Acta Psychiatr Scand*. 1997;96(2):108-16.
6. Ferrada-Noli M. The study of risk factors in psychological autopsies. 3rd European Symposium on suicidal behaviour. Bologna; 1990.
7. Ferrada-Noli M, Åsberg M, Ormstad K, et al. Definite and undetermined forensic diagnoses of suicide among immigrants in Sweden. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 1995;91(2):130-5.
8. Johansson LM, Sundquist J, Johansson SE, et al. Suicide among foreign-born minorities and native Swedes: an epidemiological follow-up study of a defined population. *Soc Sci Med*. 1997;44(2):181-7.
9. Hjern A, Allebeck P. Suicide in first- and second-generation immigrants in Sweden: a comparative study. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 2002;37(9):423-9.
10. Ferrada-Noli M. Självmoden ökar starkt bland unga invandrare. *Dagens Nyheter*. DN Debatt, 20 okt 2010.
11. Kosidou K, Hellner-Gumpert C, Fredlund P, et al. Immigration, transition into adult life and social adversity in relation to psychological distress and suicide attempts among young adults. In: Kosidou K. *Mental ill-health in contemporary young adults [dissertation]*. Stockholm: Karolinska institutet, institutionen för folkhälsovetenskap; 2013.
12. Statistiska centralbyrån. Födda i Sverige – ändå olika? Betydelsen av föräldrarnas födelseland. Demografiska rapporter 2010:2. http://www.scb.se/statistik/_publikationer/BE0701_2010A01_BR_BE51BR1002.pdf
13. Mäkinen IH, Wasserman D. Suicide mortality among immigrant Finnish Swedes. *Arch Suicide Res*. 2003;7(2):93-106.
14. Ferrada-Noli M. Traumatisk stress och flyktingars suicidbeteende – epidemiologiska fynd. *Läkartidningen*. 2001;98(44):4888-90.
15. Ferrada-Noli M, Åsberg M, Ormstad K, et al. Suicidal behavior after severe trauma. Part 1: PTSD diagnoses, psychiatric comorbidity, and assessments of suicidal behavior. *J Trauma Stress*. 1998;11(1):103-12.